

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา

วันที่รับบทความ: 10 เมษายน 2567
วันแก้ไขบทความ: 15 เมษายน 2567
วันตอบรับบทความ: 29 เมษายน 2567

นฤมล ดวงจันทร์¹

ณัฐพร คำปลา²

พิทักษ์ เผือกมี³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) ชุดกิจกรรมเสริมทักษะ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา จำนวน 8 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภูมิศาสตร์ รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามแนวคิดของเคมมิส แม็คแท็กการ์ด (Kemmis and Mc Taggart, 1988, pp. 9-15) ที่เรียกว่า PAOR

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน จากโปรแกรม SPSS ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 มีค่าเท่ากับ 8.10 และ 14.47 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์ ชุดกิจกรรม การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ คุรุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เลขที่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220 ผู้รับผิดชอบบทความ: maylove100944@gmail.com

² โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร 115 หมู่ 11 ซอยนวมินทร์ 163 ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10230 อีเมล nattiporn@nmk.ac.th

³ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เลขที่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220 อีเมล pitak.p@pnru.ac.th

Development of analytical thinking skills in geography subjects of grade 8 students using a set of skill-enhancing activities together with learning management using the CIPPA model

Received: 10 April 2024

Revised: 15 April 2024

Accepted: 29 April 2024

Naruemon Duangchan¹

Nattiporn Khampla²

Pitak Purkmee³

Abstract

This research aims to 1) study the analytical thinking skills in geography of Mathayom 2 students using a set of skill-enhancing activities together with the management of learning using the Zippa model. 2) study the academic achievement of students before and after using a set of skill-enhancing activities together with the management of learning using the Zippa model. The Sample group in this research is 30 Mathayom 2/6 students in the 2nd semester of the 2023 academic year, who were selected by using cluster random sampling. The research tools used were 1) a set of skill-enhancing activities, 2) a learning management plan using the Zippa model, 8 plans althgether, 3) a test to measure academic achievement in geography. The research was conducted following the steps of the action research cycle in the classroom, based on the concept of Kemmis and McTaggart (1988: 9-15), known as PAOR.

The statistics used to analyze the data included finding the mean, percentage, standard deviation, and testing the t-value of dependent samples (Dependent t-test) from the SPSS program. 1) The results of the research show that the analytical thinking skills in geography of Mathayom 2/6 students are equal to 8.10 and 14.47, respectively. When testing the difference

Keywords: Analytical thinking skills, Set of activities, CIPPA model learning management

Type of Article: Research Article

¹ Bachelor of Education Social studies major Faculty of Teacher Training College Phranakhon Rajabhat University, No. 9 Chaengwattana Road, Anusawari Subdistrict Bang Khen District, Bangkok 10220

Corresponding author Email: maylove100944@gmail.com

² Nawaminthrachutit School Bangkok 115 Moo 11, Soi Nawamin 163, Nawamin Road, Nuanchan Subdistrict, Bueng Kum District, Bangkok 10230. Email nattiporn@nmk.ac.th

³ Phranakhon Rajabhat University, No. 9 Chaengwattana Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District, Bangkok 10220. Email pitak.p@pnru.ac.th

using the t-test statistic, it was found that Mathayom 2/6 students who studied using a set of skill-enhancing activities together with the management of learning using the Zippa model had analytical thinking skills after studying that were significantly higher than before studying at a statistical level of 0.05. 2) The academic achievement of students who studied using a set of skill-enhancing activities together with the management of learning using the Zippa model was significantly higher after studying than before studying at a statistical level of .05.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนโดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียน รักความเป็นไทย ใฝ่หัดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้วิชาสังคมศึกษาให้เป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสภาพสังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันเพื่อให้ปรับตัวตามสภาพแวดล้อมได้อย่างเป็นปกติ มีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพแวดล้อม ปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ของโลก โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้มีการกำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ 5 สาระ ประกอบด้วย 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งว่าด้วย ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์

ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ได้กำหนดกรอบเนื้อหารายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โดยเน้นการเรียนการสอนในเรื่อง ทวีปแอฟริกา ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของทวีปแอฟริกา ลักษณะประชากรของทวีปแอฟริกา ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของทวีปแอฟริกา ลักษณะทางเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา ภัยพิบัติและแนวทางการจัดการของทวีปแอฟริกา ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแนวทางการจัดการของทวีปแอฟริกา เป็นต้น

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาระภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่มีคะแนนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาการประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ อาจเนื่องจากนักเรียนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ผู้สอนเน้นไปที่การสอนรูปแบบบรรยาย เพื่อให้ครูผู้สอน สามารถสอนเนื้อหาได้ครบ ไม่มีเทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถดึงดูดความสนใจและสร้างทักษะการเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์ให้นักเรียน จึงทำให้นักเรียนมักจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภูมิศาสตร์เพราะเนื้อหาที่เยเยยเกินไปและความยากของวิชาภูมิศาสตร์ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทางการเรียน และที่สำคัญคือไม่ค่อยจะแสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์อภิปรายและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งนักเรียนยังเขียนสรุปความรู้และการยกตัวอย่างไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมประเด็นคำถาม เพราะนักเรียนให้ความสนใจในการเล่นโทรศัพท์ ติดโซเชียลมีเดีย เกม ที่นักเรียนสนใจ นักเรียนจึงขาดความรู้ในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และยังสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียน ตกค้าง ไม่สนใจที่จะแก้ผลการเรียนให้ผ่านเกณฑ์ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเนื่องจาก นักเรียนมีปัญหาติดเกมหลงอยู่กับโลกออนไลน์จนบางครั้งกิจกรรมทางการเรียนการสอนนักเรียนเลือกที่จะหาข้อมูลทางออนไลน์มากกว่าการมาคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง หรือมีปฏิสัมพันธ์กับ ครูผู้สอน จึงทำให้นักเรียนขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์

ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่รวบรวมสื่อ กระบวนการ และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดเด่นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ สนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน ปฏิบัติคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น คำใหม่ยังไม่มีการศึกษาหาหนทางใดให้ความหมายไว้ แต่มีผู้ให้ความหมายของคำบางคำที่มีลักษณะและความหมายใกล้เคียงกัน คือ ชุดการสอนหรือชุดการเรียนรู้

การสอน ชุดการสอนเป็นคำในภาษาอังกฤษที่เรียกชื่อต่างกัน เช่น Learning Package Instruction Package หรือ Instruction Kits

การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา การเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปปา เป็นวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกรูปแบบหนึ่ง ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้ข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง 1 ที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนมีความจดจ่อในการสนุกที่จะคิด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เพื่อน แหล่งความรู้ สื่อการเรียนรู้หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน และเน้นการมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อฝึกฝนทักษะทางสังคมแก่ผู้เรียนการปฏิบัติจริง การใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 แนวคิดหลัก คือ แนวคิดการสร้างความรู้ (Constructivism) แนวคิดกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group Process and Co-operative Learning) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) และแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนความรู้ (Transfer of Learning) (ทศนา แชนนี, 2555)

จากสภาพปัญหา แนวคิด และความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัด มีสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร และจากคุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดลที่มีลักษณะการเรียนการสอนที่ เน้นนักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากนี้ผู้เรียนจะต้องซึ่งนอกจากผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองและฟังตนเองแล้ว ยังต้องฟังการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับเพื่อน บุคคลอื่น 1 และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการ (Process Skills) ต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างรู้นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี หากผู้เรียนมีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัว ไม่เฉื่อยชา ซึ่งสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพดังกล่าวได้ก็คือการให้มีการเคลื่อนไหวทางกายอย่างเหมาะสม กิจกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจะมีความลึกซึ้งและอยู่คงทนมากขึ้น หากผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงเกิดแบบแผน "CIPPA" ขึ้น ซึ่งผู้สอนสามารถนำแนวคิดทั้ง 5 ดังกล่าวไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้มีคุณภาพได้ รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 24 ที่มุ่งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ

การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาโดยฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้นโดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนรวมถึงพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 12 ห้องเรียน ทั้งหมด 384 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 6 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรจะศึกษาประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น/อิสระ คือ ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา
2. ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา สังคมศึกษา สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 ทวีปแอฟริกา ประกอบด้วย 6 เรื่อง ดังนี้

- เรื่องที่ 1 ลักษณะทางกายภาพของทวีปแอฟริกา
- เรื่องที่ 2 ลักษณะประชากรของทวีปแอฟริกา

- เรื่องที่ 3 ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของทวีปแอฟริกา
- เรื่องที่ 4 ลักษณะทางเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา
- เรื่องที่ 5 ภัยพิบัติและแนวทางการจัดการของทวีปแอฟริกา
- เรื่องที่ 6 ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและแนวทางการจัดการของทวีปแอฟริกา

ขอบเขตด้านพื้นที่หรือสถานที่

พื้นที่หรือสถานที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ โรงเรียนนวมนทราวุฒิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 - 2 ปีการศึกษา 2566

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. ครูมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ครูสามารถนำแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปาไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและปรับใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ทักษะการคิดวิเคราะห์

จากการศึกษาความหมายของการคิด ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการคิดไว้หลายท่าน เช่น ลักษณะ สรีวัฒน์ (2549) ได้ให้ความหมายการคิด คือ พฤติกรรมภายในสมองที่อยู่ในลักษณะหรือรูปแบบของการปฏิบัติการทางสมองที่เป็นกระบวนการแห่งการคิด โดยเริ่มจากสภาพหรือเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด วิตกกังวล อารมณ์ตึงเครียดไม่สบายใจ จึงต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้คลายความรู้สึกไม่สบาย หรือเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปและเกิดความสุขสบายใจได้ และสุนทร สีนพพานท์ และคณะ (2551) สรุปเกี่ยวกับการคิดได้ว่า การคิดเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสมองที่มีการค้นหาหลักการหรือข้อความจริงแล้ววิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป ซึ่งการคิดนั้นอาจจะเกิดจากสิ่งเร้า หรือข้อความจริงที่ได้รับ รวมกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ผลของการปรับเปลี่ยนการคิดจะช่วยพัฒนาระดับความคิดให้สูงขึ้นได้ สำหรับประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) กล่าวว่าความคิดเป็นกระบวนการทำงานของสมองที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากประสบการณ์เดิม สิ่งเร้า และสภาพแวดล้อมที่เข้ามากระทบส่งผลให้เกิดความคิดในการที่จะแก้ไขปรับตัว เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาหรือปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2551)

ได้สรุปสั้น ๆ ว่า การคิด หมายถึง การกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญา สรุปได้ว่า การคิด หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสมอง ที่มีการค้นหาหลักการหรือข้อความจริงแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป ซึ่งการคิดนั้นอาจเกิดจากสิ่งเร้า หรือข้อความจริงที่ได้รับ รวมกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ผลของการปรับเปลี่ยนการคิดจะช่วยพัฒนาระดับความคิดให้สูงขึ้น

2. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาสู่การผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นลินี อินดีคำ (2551) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ การนำสื่อการสอนหลายอย่างมาประสมกันเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ โดยผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเอง หรือทั้งผู้เรียนและผู้สอนใช้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับทิวากร วงษ์เสน (2560) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนสำเร็จรูปสอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์หลายชนิดผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยพึ่งครูน้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างอิสระด้วยความสะอาดตามความสามารถของ แต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการพึ่งพาตนเองในการศึกษาหาความรู้ ซึ่งจากความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนสำเร็จรูปเฉพาะหน่วยหรือเรื่องที่มีหลักเกณฑ์กำหนดและรูปแบบการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนที่กำหนดไว้อย่างมีระบบ โดยจัดไว้เป็นชุดที่ประกอบด้วยสื่อเรื่องทักษะประจำหน่วย คำสั่ง คำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งสื่อการสอนจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา โดยเนื้อหาที่กำหนดในชุดกิจกรรมเป็นตามหลักสูตรเพื่อให้ นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายการเรียนรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของหลักชีปปา

หลักชีปปา (CIPPA) หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชีปปาหรือหลักชีปปา (CIPPA) เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นโดย ทิศนา แคมมณี (2542) (รองศาสตราจารย์ ดร.) ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักการดังกล่าวพัฒนาขึ้นจากแนวคิดหลัก 5 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) โดยพื้นฐานของแนวคิดหลักทั้ง 5 ข้างต้น คือ ทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development) ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) จากแนวคิดข้างต้น สรุปเป็นหลักชีปปา (CIPPA) ได้ดังนี้

C มาจากคำว่า Construction of knowledgeหลักการสร้างความรู้ หมายถึง การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ตามแนวคิดของ Constructivismซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นประสบการณ์เฉพาะตนในการสร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเองกล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ซึ่งการที่ผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความรู้ด้วยตนเองนี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

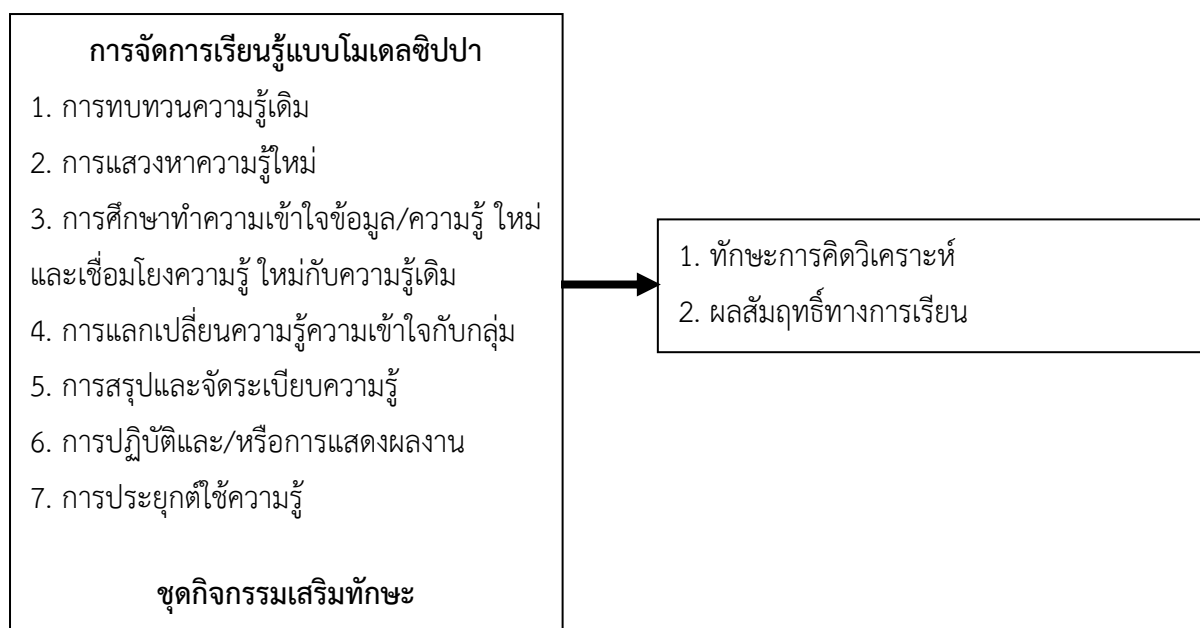
I มาจากคำว่า Interaction หลักการปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งตามทฤษฎี Constructivism และ Cooperative Learning เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่บุคคลจะต้องอาศัยและพึ่งพาซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกัน กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Process Learning หลักการเรียนรู้กระบวนการ หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ เพราะทักษะกระบวนการเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสาระ (Content) ของการเรียนรู้ กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการทำงาน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหากระบวนการกลุ่ม ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

P มาจากคำว่า Physical participation / Involvement หลักการมีส่วนร่วมทางร่างกาย หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย กล่าวคือ การเรียนรู้ต้องอาศัยการเรียนรู้การเคลื่อนไหวทางกายจะช่วยให้ประสาทการรับรู้ "Active" และรับรู้ได้ดีดังนั้นในการสอนจึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมให้ผู้เรียนต้องเคลื่อนไหวที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้

A มาจากคำว่า Application หลักการประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ กล่าวคือ การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงหรือการปฏิบัติจริง จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ และเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีแต่เพียงการสอนเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยขาดกิจกรรมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ จะทำให้ผู้เรียนขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้นี้ เท่ากับเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้านแล้วแต่ลักษณะของสาระและกิจกรรมที่จัดนอกจากนี้ การนำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาและพัฒนาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติในชั้นเรียน (Classroom Action Research: CAR) โดยมีแบบแผนการทดลองขั้นต้น (Per-experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองเองโดยใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 6 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียน นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามแนวคิดของเคมมิส แม็คแท็กการ์ด (Kemmis & Mc Taggart, 1985) ที่เรียกว่า PAOR ดังนี้

1. การวางแผน (Plan: P)

1.1 วิเคราะห์และสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนภูมิศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.2 เลือกนวัตกรรมหรือวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน คือการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา และกำหนดแบบแผนการวิจัย

2. การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act: A)

ผู้วิจัยลงมือปฏิบัติตามแบบแผนการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 ทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยชุดกิจกรรมเสริมทักษะ แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา

2.3 หลังการทดลองทำการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มเป้าหมายด้วยชุดกิจกรรมเสริมทักษะ แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนหลังเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

3. การสังเกตผล (Observe: O)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการนำการจัดการเรียนรู้ตามชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาไปใช้ในการทดลอง

4. การสะท้อน (Reflect: R)

ผู้วิจัยสรุปผล สะท้อนความคิดที่ได้จากข้อค้นพบและเขียนรายงานการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์ ค่าความเชื่อมั่น ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และสถิติทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)

ผลการวิจัย

1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบโมเดลชิปปา อยู่ในระดับมาก มีผลการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 8.10 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย = 14.47

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	8.10	1.029	2.76*	0.000
หลังเรียน	14.47	1.634		

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบโมเดลชิปปาร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาร่วมกับการใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะทั้ง 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม 2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ 3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 4. ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกลุ่ม 5. ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้ 6. ขั้นการปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน 7. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้สอนมีหน้าที่จัดบรรยากาศการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และคอยให้คำอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย และช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมใจ จดจ่อในการทำกิจกรรม จึงทำให้ความรู้ที่ได้รับติดทนนาน ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนสามารถนำไปใช้ได้ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2542) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูจะต้องให้โอกาสผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากมาย ซึ่งกิจกรรมนั้นจะต้องมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่าง active คือช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นใจมีความจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ ทิศนาแคมมณี (2555) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการศึกษาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลหรือสร้างความรู้ที่มีความหมายต่อตัวนักเรียนซึ่งมีพื้นฐานมาจากปรัชญาการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ learning by doing ของ John Dewey ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามทฤษฎีการสร้างความรู้ นักเรียนจะต้องสืบค้นเสาะหาสำรวจคำตอบและค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ที่นัยอย่างมีความหมาย จึงจะสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเองและเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน

2) การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา ร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2546) การคิด หมายความว่า ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คัดคะเน คำนวณ มุ่งจงใจ ตั้งใจ ส่วนคำว่าวิเคราะห์ หมายความว่า ใคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วนๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ การคิดวิเคราะห์ จึงมีความหมายว่า เป็นการใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียด รอบคอบแยกเป็นส่วน ในเรื่องราวหรือสถานการณ์โดยใช้ความรู้ ความคิด ในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นไปได้ การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะความสามารถที่พัฒนาได้ด้วยการฝึกทักษะการคิด ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปแอฟริกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะ โดยผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปแอฟริกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิไลพร ศรีประสิทธิ์ (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือชื่อ ทองแดง ผลการศึกษาพบว่าแผนการเรียนรู้ที่

สร้างขึ้นสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.34 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 65 และนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติธัญพร ประเสริฐสังข์ (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนนิเวศวิทยา เรื่องกลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปาและใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็นเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเชิงคุณภาพ พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนนิเวศวิทยา โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปาที่พัฒนาขึ้นมาประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 7 ขั้นตอนนั้น เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึงและมากที่สุด ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา ได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนและครู ทั้งในรูปของการกระทำ ความรู้สึก และความคิด ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือกันทำงานและอาศัยทักษะกระบวนการต่างๆ ในการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นและสนุกสนานกับการเรียน ส่วนเชิงปริมาณ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในนิเวศวิทยา เรื่องกลไกมนุษย์ ปรากฏว่า นักเรียน ร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนผ่านความรอบรู้ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปาร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปาร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะ ตลอดจนการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และชัดเจนก่อนนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสรุปเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบโมเดลซิปปา คำตอบที่ได้มาจากการสืบเสาะและสรุปด้วยตัวนักเรียนเองช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ ดังนั้นหากครูต้องการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้องให้ความสำคัญในกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3-5

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีนำการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดลร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะไปใช้พัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้ การรู้เท่าทันสื่อ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยปัจจัยด้านระยะเวลาที่ใช้ทำกิจกรรมเพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด

3. การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดลร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะส่งผลต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น แต่ต้องประกอบด้านกระบวนการทำงานกลุ่มลดลง ดังนั้นถ้าต้องการทำวิจัยการพัฒนาความสามารถในการทำงานกลุ่มควรพัฒนาองค์ประกอบด้านกระบวนการทำงานกลุ่ม

4. การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะส่งผลต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจมีการนำการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาร่วมกับชุดกิจกรรมเสริมทักษะไปทดลองเปรียบเทียบกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนแบบอื่น เพื่อศึกษาการจัดการเรียนสอนที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลที่สุดต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาได้ดำเนินการโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องให้โอกาสผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมาก ๆ ซึ่งกิจกรรมนั้นจะต้องมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่าง active คือช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของทิสนา แคมมณี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน และขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งโมเดลชิปปามุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำชุดกิจกรรมเสริมทักษะ สารที่ 5 ภูมิศาสตร์ ที่พัฒนาขึ้นมาจัดการเรียนรู้ร่วมด้วย ซึ่งชุดกิจกรรมเสริมทักษะได้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สารที่ 5 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชุดกิจกรรมเสริมทักษะนี้ถือเป็นสื่อการเรียนรู้เฉพาะหน่วยการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่ออกแบบไว้อย่างเป็นระบบ เรียงลำดับความยากง่ายเพื่อให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จทีละขั้นตอน เนื้อหาในชุดกิจกรรมเสริมทักษะจะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนในการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา สารที่ 5 ภูมิศาสตร์ ทำให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น พัฒนานักเรียนให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายการเรียนรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูให้สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติให้กับนักเรียน สอนได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร เกิดมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบหลักสูตร เกิดมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ

โมเดลชิปปา จึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา
ภูมิศาสตร์ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรมสามัญศึกษา
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรมการศาสนา
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2548). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชัคเชสมิเดีย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). *การปฏิรูปการเรียนรู้ : การพัฒนาคนเพื่อสังคมที่สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน*. สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิติติยาพร ประเสริฐสังข์. (2545). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องกลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนชิปปา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิไลพร ศรประสิทธิ์. (2550). *การพัฒนาทักษะการอ่านและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือชื่อ ทองแดง*. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2537). *การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. เชียงใหม่คอมเมอร์เชียล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2531). *หลักการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศึกษาพร.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). *การคิด*. โอเดียนสโตร์.
- วรกิต วัดเข้าหลาม. (2540). *ชุดการสอน*. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมจิต สวธนไพบูลย์. (2541). *เอกสารคำสอนวิชา กว 571 ประชุมปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ 2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน*.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์และคณะ. (2551). *การพัฒนาทักษะการคิด พิชิตการสอน*. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุนีย์ คล้ายนิล. (2543). *การพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์ระดับโรงเรียนในประเทศไทยและผลกระทบที่เกิดขึ้น*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- อรพรรณ พรสีมา. (2543). *การคิด*. สถาบันพัฒนาทักษะการคิด.